

TOEKOMSTBESTENDIGE LOB

DE HAAGSE
HOGESCHOOL

RAUWCC
OP Z'N ROTTERDAMST

maris
COLLEGE

inholland
hogeschool

Colofon

Deze publicatie is een gezamenlijke uitgave van De Haagse Hogeschool, Hogeschool Inholland, het Technasium Maris Belgisch Park in Den Haag en het communicatiebureau RauwCC in het kader van het project Beroepen in Transitie. Deze publicatie is gerealiseerd in het kader van een KIEM 21st century skills project.

Hieraan hebben meegewerkt:

Lectoraat Duurzame Talentontwikkeling (De Haagse Hogeschool)

Dr. Ellen Sjoer

Rachelle van Harn, MSc

Lectoraat HRM & Persoonlijk Ondernemerschap (Inholland)

Dr. Petra Biemans

Dr. Jeany van Beelen-Slijper

Technasium Maris Belgisch Park

Karin Derks

RauwCC

Maarten Reijgersberg

Oktober 2019

Auteurs: Jeany van Beelen, Ellen Sjoer, Petra Biemans en Rachelle van Harn

Toekomstbestendig LOB is in licentie gegeven volgens een Creative Commons Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationaal-licentie.

INLEIDING

Op basis van de literatuur naar loopbaan coaching en keuzeprocessen (Germeijs & Verschueren, 2007; Slijper, 2017) is een aantal belangrijke stappen te onderscheiden in het keuzeproces van jongeren (met bijbehorende vraag):

1. Bewustwording keuzeproces: Help ik moet kiezen!
2. Bewustwording van de 'ik': Wie ben ik, wat kan ik, wat wil ik?
3. Exploratie in de breedte [verkennen van studierichtingen en beroepen]: Welke studierichtingen en welke beroepen zijn er?
4. Exploratie in de diepte [grondig onderzoek doen naar studierichtingen en beroepen]: Welke opties interesseren mij?
5. Maken van de keuze: Wat ga ik kiezen?
6. Binding aan de keuze: Ben ik zeker van mijn keuze?

Daarnaast weten we uit onderzoek dat jongeren een vaak weinig overdacht beeld hebben van het latere beroep (Slijper, 2017). Tevens ontwikkelt de arbeidsmarkt zich razendsnel onder invloed van digitalisering en robotisering. Beroepen zijn in transitie (Biemans, Sjoer, e.a., 2017; WEF, 2018). Dit betekent dat er binnen LOB meer aandacht moet komen voor beroepsbeelden. Echter, het is lastig leerlingen vertrouwd te laten worden met beroepen waarin verandering van werk een rol speelt of die zelfs nog niet eens bestaan. Toch worden voor deze 'beroepen van de toekomst' vaardigheden gevraagd waaraan mentoren, decanen en loopbaanbegeleiders nu al aandacht kunnen besteden. Daarnaast kunnen LOB-activiteiten zodanig worden ingericht dat een eerste stap wordt gemaakt om leerlingen te helpen aan realistische beelden van al bestaande, meer traditionele beroepen en de daarbij behorende beroepscontext (van Beelen-Slijper, Biemans en Sjoer, 2019).

Vanuit de Kiemsubsidie-opdracht, waarin het Technasium Belgisch Park partner is, staat de vernieuwing van functieprofielen en het toekomstbestendig opleiden voor de veranderende arbeidsmarkt centraal. Het lectoraat Duurzame Talentontwikkeling van De Haagse Hogeschool en het lectoraat HRM en Persoonlijk Ondernemerschap van Inholland hebben een onderzoek uitgevoerd naar de Social Media Architect, verricht bij RauwCC. Dit onderzoek heeft een concreet voorbeeld geleverd van een nieuw beroep (Sjoer, Slijper, Biemans en Jacobs, 2019).

Onderdeel van de subsidieopdracht is docenten en scholieren te laten kennismaken met veranderingen in de beroepspraktijk. Dat was de aanleiding om dit LOB-dossier te schrijven. Dit dossier richt zich niet op punt 1 en 2 van de stappen uit het keuzeproces, zoals hiervoor genoemd. Die komen al voldoende aan bod op bijvoorbeeld decanennet.nl. Het gaat ons hier om de hierboven genoemde punten 3 en 4 – het exploratieproces – met een duidelijke focus op beroepsbeelden: Welke nieuwe beroepen zijn er en wat is het beeld dat leerlingen hebben van traditionele beroepen?

DOELGROEP EN OPZET

Dit LOB-dossier is bestemd voor leerlingen in de (voor)laatste klassen van het HAVO en het VWO.

Het LOB-onderwijsproduct bestaat uit vier stappen. Deels kunnen deze in de klas worden uitgevoerd tijdens de (mentor)lessen, deels buiten de (mentor)lessen om. De LOB-activiteiten eindigen met een presentatie, waarbij ook ouders aanwezig zijn. Ouders spelen immers een belangrijke rol in het keuzeproces en hebben ook vaak nog verouderde beelden van beroepen.

STAP 1. IN DE LES: INTRODUCTIE

Deze les biedt de leerlingen een introductie van een aantal bekende beroepen en nieuwe beroepen. Deze beroepen worden geïntroduceerd aan de hand van beeldende narratief, in de vorm van een korte animatie of filmpje (hierna: animatie). De animatie laat de vaak verouderde beelden zien van traditionele, meer bekende beroepen, gebaseerd op eerder onderzoek wat we hebben gedaan. Zo wordt een wijkverpleegkundige veel meer een zorg regisseur en een accountant meer een IT specialist (Biemans en Sjoer cs. 2017, Biemans en Sjoer 2019). Ook laten we een nieuw beroep zien, namelijk de Social Media Architect.

De boodschap in deze les is:

1. Het beroepsbeeld van een traditioneel beroep zoals verpleegkundige klopt vaak niet meer en er zijn nieuwe beroepen, mogelijkheden en richtingen om voor te kiezen.
2. Je talenten in je zoektocht bij 'Wie ben ik? Wat kan ik? Wat wil ik?' (Bewustwording van de 'ik', stap 2 in het keuzeproces van jongeren) kun je in verschillende beroepen kwijt. Het gaat erom dat je jezelf toekomstbestendige vaardigheden eigen maakt, niet dat je dat ene beroep moet vinden dat 'dat bij je past' en dat je je hele leven moet gaan uitoefenen. Beroepen veranderen en vragen andere kwaliteiten: je blijft een leven lang leren.
3. Op een opleiding ontwikkel je bepaalde vaardigheden, een mindset, kennis en dergelijke die gevraagd worden in *verschillende* functies en beroepen. Om een voorbeeld te geven, de Social Media Architect die we hebben geïnterviewd zei dat hij voor de rol van strateeg in het team graag iemand van de hotelschool wilde, omdat die zich goed kon inleven in de klant. De afgestudeerden van een hotelschool komen dus niet per definitie in de horeca (bij een hotel) terecht.

De animatie geeft hiervoor de eerste voorzet. De animatie dient ook ter inspiratie voor de opdracht in stap 2.

STAP 2. IN DE LES: AAN DE SLAG

Leerlingen maken in groepjes van 3 à 4 personen een moodboard van een traditioneel en een nieuw beroep. Het doel van deze opdracht is driedig:

1. Bewustwording van de beelden die ze hebben bij bepaalde beroepen;
2. Het zetten van vraagtekens bij deze beelden door kritische beschouwing;
3. Het achterhalen (via internet) hoe het beroep aan het veranderen is.

Het moodboard wordt digitaal gemaakt (op papier is eventueel ook mogelijk). Toegang tot het internet is nodig. In een groepje van 4 kiezen 2 leerlingen een meer traditioneel beroep en 2 leerlingen een nieuw beroep. Ze overleggen eerst kort met z'n vieren over wat ze denken dat een beroepsuitoefenaar de hele dag doet, waar hij/zij goed in moet zijn en wat hij/zij er leuk aan kan vinden en waar hij/zij trots op is. Daarna proberen ze via internet te achterhalen hoe het beroep aan het veranderen is. Ze houden kort een pitch over hun moodboard. Het werkblad dat hierbij hoort, is te vinden in Bijlage 1.

Ter inspiratie een overzicht van zowel traditionele als nieuwe beroepen. Echter, de leerlingen kunnen ook zelf een beroep inbrengen. Leerlingen worden gevraagd om een beroep te selecteren waar ze zelf aan denken of een beroep die relevant voor ze is, bijvoorbeeld omdat ze het zelf overwegen:

Traditionele beroepen	Nieuwe beroepen
<ul style="list-style-type: none"> • Verpleegkundige • Technicus • Pilot • Politieagent • Basisschool leerkracht • Advocaat • Accountant • Huisarts • Bouwkundige • Architect • Laborant • Programmeur • Chirurg • Directeur van een basisschool • Docent Natuurkunde • Docent Nederlands • Psycholoog • Fysiotherapeut • Tandarts • Dierenarts • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • Ethical hacker • Digital Detox Therapist • Mens-robot-interactiespecialist • Urban farmer • Smart-home expert • Privacy consultant • Zorg-navigator • 3-D engineer • Virtual assistant • Neuro-marketeer • Social Media Architect • Virtual reality ontwerper • App ontwikkelaar • Health monitoring • Motion designer • Crowdfunding specialist • BIM ontwikkelaar • ...

STAP 3 – OP PAD

Leerlingen leggen contact met het werkveld. Ze maken per groepje van 3 à 4 leerlingen twee filmpjes en/of animaties voor hun medeleerlingen en voor de ouders. Ze houden daarvoor een interview. Het interview doen zij face-to-face, maar kan eventueel via Skype, zie voor een mogelijk interviewschema in Bijlage 3. Op basis van het interview bedenken zij de boodschap die ze willen uitdragen in hun product. Die heeft te maken met veranderende beroepsbeelden, nieuwe beroepen en het keuzeproces van scholieren.

De filmpjes en/of animaties worden gemaakt voor twee beroepen (bij voorkeur een traditioneel beroep en een nieuw beroep) waarin duidelijk naar voren komt:

1. Wat denk je dat een (vul beroep in) doet? Hoe zou zijn of haar werkdag eruit zien?
2. Wat denk je dat je ervoor moet kennen / kunnen?
3. Wat zou er leuk aan dit beroep zijn? Waar zou de trots op zijn?

De leerlingen maken de eindproducten met hun mobiele telefoon.

STAP 4 – TERUG IN SCHOOL

Leerlingen presenteren hun eindproduct op een avond waarop ook ouders worden uitgenodigd. Hiervoor hoeft geen aparte avond te worden georganiseerd. Er kan gekozen worden om aan te sluiten bij de informatieavond voor 4 havo en 5 vwo aan het begin van het schooljaar. Idealiter doe de leerlingen de opdrachten in 4 havo en 5 vwo, zodat zij de presentatie aan het begin van hun volgende schooljaar kunnen geven.

LITERATUURLIJST

- Biemans, P., Sjoer, E., Brouwer, R, en Potting, K. (2017). *Werk verandert. 21st century skills in de praktijk*.
- Biemans, P. en Sjoer, E. (2019) *Beroepen in transitie: drie beroepen in beeld. Kapitein, Wijkverpleegkundige en Operations Manager in de ICT*, Uitgave van de Topsectoren, hbo-kennisbank.
- Germeijs, V. & Verschueren, K. (2007). De keuze van een studie in het hoger onderwijs: het beslissingsproces, risicofactoren, en de samenhang met de uitvoering van de keuze. *Caleidoscoop*, 19(2).
- Sjoer, E., Slijper, van, J., Biemans, P., & Jacobs, F. (2019). *Cross overs in technology-related jobs: 21st century skills of a social media architect*. Proceedings of the European Society for Engineering Education Conference (SEFI, 47th edition).
- Slijper, J. (2017). *En wat kan ik dan later worden?* Groningen: Dept. of Psychology. Doctoral Dissertation.
[https://www.rug.nl/research/portal/publications/en-wat-kan-ik-dan-later-worden\(83ce535e-c489-4b0f-88e3-fa4de6592791\)/export.html](https://www.rug.nl/research/portal/publications/en-wat-kan-ik-dan-later-worden(83ce535e-c489-4b0f-88e3-fa4de6592791)/export.html)
- Van Beelen-Slijper, J., Biemans, P. en Sjoer, E. (2019, jaargang 29). Toekomstbestendige LOB: opleiden voor een loopbaan. *Van twaalf tot achttien, Vakblad voor Voortgezet Onderwijs*.
- World Economic Forum. (2018), the Future of jobs report.

Beroepen in transitie!

We hebben het gehad over traditionele en nieuwe beroepen. Je gaat hier in een groepje van 3 of 4 verder mee aan de slag. Jullie gaan een moodboard maken en een pitch geven over de onderzochte beroepen. Zo komen we nog meer te weten over veranderende en nieuwe beroepen. Aan de slag:

1. Kies 1 meer traditioneel beroep en 1 nieuw beroep. Kies een beroep dat je interessant vindt, misschien omdat je het zelf wel zou willen worden. Als je echt niet kan kiezen, kan je ook kijken naar het werkblad. Daar staan verschillende traditionele en nieuwe beroepen weergegeven. Zorg ervoor dat je niet hetzelfde beroep kiest als de andere groepjes in de klas.
2. Wat weet je over de beroepen die gekozen zijn? Bespreek voor het traditionele en het nieuwe beroep de volgende vragen (zie het aparte werkblad dat je hiervoor hebt gekregen):
 - a. Wat denk je dat een (vul beroep in) doet? Hoe zou zijn of haar werkdag eruit zien?
 - b. Wat denk je dat je ervoor moet kennen / kunnen?
 - c. Wat zou er leuk aan dit beroep zijn? Waar zou de trots op zijn?
3. Ga nu in tweetallen op internet op zoek naar informatie over de door jullie gekozen beroepen. Je vraagt je af of het beeld dat je op voorhand had, klopt. Je gaat de informatie die je ophaalt, verwerken tot een moodboard. Dit moodboard helpt je straks bij de pitch die jullie als groepjes gaan geven. Het gaat om één PowerPoint slide. Ga voor het traditionele beroep na hoe het beroep is veranderd en voor het nieuwe beroep wat het precies inhoudt. Denk hierbij aan de volgende vragen:
 - a. Welke werkzaamheden voert de (vul beroep in) uit?
 - b. Hoe ziet de dag van de eruit?
 - c. Wat moet de weten (kennis)?
 - d. Waar moet de goed in zijn (vaardigheden/talenten)?
 - e. Welke opleiding moet de gedaan hebben?
 - f. In welke domeinen kan dit beroep worden uitgevoerd?
Een domein zijn de kennis en activiteiten die bij een bepaald vak horen. Een voorbeeld van een domein is de zorg, de bouw, het onderwijs, et cetera. Vaak kunnen beroepen in verschillende domeinen worden uitgevoerd. Zo kan iemand die is afgestudeerd als communicatie-expert zijn of haar beroep uitoefenen bij het Rode Kruis door het ontwerpen van een campagne ter promotie van reanimeercursussen. Echter, dezelfde communicatie-expert kan op een hogeschool werken als docent communicatie. Bij het eerste voorbeeld is het domein 'de zorg'. Bij het tweede voorbeeld is het domein 'het onderwijs'.
 - g. Waar is de trots op?

Tip: informatie over beroepen vind je vaak in *vacatures*. Je kunt om te beginnen opzoeken of er vacatures zijn die je meer kunnen vertellen over de werkzaamheden die bij het beroep horen.

4. Bereid je pitch voor met behulp van je moodboard. De pitch duurt tussen de 1 en 3 minuten. Een pitch is dus een korte presentatie, waarbij je de moodboard gebruikt. Het is dus belangrijk dat je van tevoren goed bedenkt wat je wilt overbrengen aan de anderen, je hebt niet veel tijd! Een pitch wordt meestal door 1 persoon gedaan, omdat het zo kort is. Je mag de pitch ook samen doen. Spreek dan goed af wie wat zegt. Oefen je pitch een paar keer voordat je het voor de klas doet. Succes!

BIJLAGE 2: WERKBLAD VOOR LEERLINGEN INTRODUCTIE & MOODBOARD (STAP 2)

Kies twee beroepen, één traditioneel beroep en één nieuw beroep. Ter inspiratie is onderstaande tabel toegevoegd, maar je mag ook zelf een beroep kiezen!

Traditionele beroepen	Nieuwe beroepen
<ul style="list-style-type: none"> • Verpleegkundige • Technicus • Pilot • Politieagent • Basisschool leerkracht • Advocaat • Accountant • Huisarts • Bouwkundige • Architect • Laborant • Programmeur • Chirurg • Directeur van een basisschool • Docent Natuurkunde • Docent Nederlands • Psycholoog • Fysiotherapeut • Tandarts • Dierenarts • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • Ethical hacker • Digital Detox Therapist • Mens-robot-interactiespecialist • Urban farmer • Smart-home expert • Privacy consultant • Zorg-navigator • 3-D engineer • Virtual assistant • Neuro-marketeer • Social Media Architect • Virtual reality ontwerper • App ontwikkelaar • Health monitoring • Motion designer • Crowdfunding specialist • BIM ontwikkelaar • ...

Beantwoord onderstaande vragen voor het **traditionele** beroep
(vul beroep in).

a. Wat denk je dat een (vul beroep in) doet? Hoe zou zijn of haar werkdag eruit zien?
b. Wat denk je dat je ervoor moet kennen/ kunnen?

c. Wat zou er leuk aan dit beroep zijn? Waar zou de trots op zijn?

Beantwoord onderstaande vragen voor het **nieuwe** beroep
(*vul beroep in*).

a. Wat denk je dat een (Vul beroep in) doet? Hoe zou zijn of haar werkdag eruitzien?
b. Wat denk je dat je ervoor moet kennen/ kunnen?

c. Wat zou er leuk aan dit beroep zijn? Waar zou de trots op zijn?

BIJLAGE 3: WERKINSTRUCTIE VOOR LEERLINGEN INTERVIEW & PRODUCT (STAP 3)

In gesprek met iemand die het beroep uitoefent!

Jullie gaan in het groepje van 4 contact leggen met het werkveld, door in gesprek te gaan met iemand met een meer traditioneel beroep en iemand met een nieuw beroep. Op basis van dit interview maken jullie een product dat jullie voor jullie medeleerlingen en voor ouders presenteren.

Je gaat een *persona* maken die je gaat helpen het beroep straks verder beeldend te beschrijven. Wat moet je uit de **interviews** gaan halen? Dingen die je vooral in beeld moet krijgen zijn:

1. Wat denk je dat een (vul beroep in) doet? Hoe zou zijn of haar werkdag eruit zien
2. Wat denk je dat je ervoor moet kennen / kunnen?
3. Wat zou er leuk aan dit beroep zijn? Waar zou de trots op zijn?

De onderstaande vragen gaan je helpen straks een goed beeld te krijgen van het beroep.

<p>Persoonlijkheidsprofiel Stel vragen over...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hobby's en achtergrond, leeftijd, gezin - Eigenschappen, kwaliteiten en interesses 	
<p>Functiebeschrijving: Wat is de essentie van beroep? Stel vragen over...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dagindeling: Hoe ziet een werkdag er uit? - Wat doe je op een dag? - Wat levert dat dan op? - Welke verantwoordelijkheden en bevoegdheden heeft u? Wat moet en mag u? - Welke veranderingen treden er bij dit beroep op? 	
<p>Competentieprofiel: Wat moet je kennen en kunnen? Stel vragen over...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kennis (Wat moet u weten, van welke zaken moet u iets weten?) - Vaardigheden (Wat moet u kunnen?; communiceren, ICT, samenwerken, problemen oplossen, et cetera) - Wat is het belangrijkste om te kunnen? - Wat moet je houding en gedrag zijn? 	
<p>Waarden: Wat maakt dit werk nou zo mooi en waardenvol? Stel vragen over...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waarom vindt u het een interessant/fijn/leuk beroep? - Wat vinden de mensen in uw omgeving van uw beroep? - Wat vertelt u op een feestje over uw werk? - Waarop bent u trots in uw werk? - Waar ligt uw passie? Voor dit beroep? 	

<p>Onderwijs en opleiding: Welke opleiding heeft de persoon gehad? Stel vragen over...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Naam opleiding, Waarom past deze opleiding goed bij wat u nu doet? 	
<p>Loopbaan Stel vragen over...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoe ziet de loopbaan van de persoon er uit? Hoe ben je hier terecht gekomen? (opleidingen, vorige functies/beroepen) 	

Op basis van het interview bedenken jullie de boodschap die jullie willen uitdragen in de twee filmpjes en/of animaties. Met andere woorden, wat heb je geleerd van de interviews met mensen die een bepaald beroep uitoefenen? Wat voor beeld had je van een beroep dat je al kende en klopte dat? Wat heb je geleerd over een nieuw beroep? Hoe hebben die inzichten invloed op je eigen keuzeprocess als het gaat om de opleiding waar je aan gaat beginnen na de middelbare school? Kortom, de boodschap heeft te maken met veranderende traditionele beroepen, nieuwe beroepen en het proces van het kiezen van de opleiding die je straks gaat doen.

De filmpjes en/of animaties kunnen worden gemaakt met behulp van je mobiele telefoon. Jullie presenteren de eindproducten als groepje op [invullen] aan jullie medeleerlingen en ouders. Er is een generale repetitie, tijdens de tweede les. De conceptversie van het eindproduct wordt dan in de klas aan elkaar gepresenteerd en jullie geven elkaar feedback.

De **planning** van deze opdracht is als volgt:

Stap 1: Introductie op het onderwerp, samenstelling van groepjes en kiezen van onderwerpen (les 1, *datum toevoegen*);

Stap 2: Interviews voorbereiden en houden;

Stap 3: Verwerking van de verkregen informatie;

Stap 4: Uitwerken van de eindproducten (filmpjes/animaties)

Stap 5: Het delen van de verkregen informatie door het presenteren van de (concept) eindproducten (les 2, *datum toevoegen*);

Stap 6: Inleveren van de eindproducten (*datum toevoegen*)

Stap 7: Eindpresentatie aan ouders en medeleerlingen (*wellicht wordt ervoor gekozen om een beperkt aantal filmpjes te selecteren*) (*datum toevoegen*).

BIJLAGE 4: HANDEREIKING DOCENTEN

<p>Voor wie?</p>	<p>Leerlingen uit 4 havo en 5 vwo.</p> <p>In de try-out zijn er verschillen gevonden tussen havo- en vwo-leerlingen. Vwo-leerlingen zijn een jaar ouder en erg gericht op studeren en vervolgstudies. Ze denken minder in en aan beroepen en stellen vraagtekens bij nieuwe beroepen (die niet beschermd zijn) en 'waar je soms een cursus voor kunt volgen, om dit te worden, in plaats van een universitaire studie'. Op grond hiervan zijn de lifestyle coach, drone piloot en de vlogger uit de lijst van nieuwe beroepen gehaald. De havo-instroom is meer divers (bijv. leerlingen die zijn ingestroomd vanuit de mavo en leerlingen die vanaf het vwo naar de havo zijn afgestroomd). Havisten stonden meer open voor het denken over en in beroepen en ook nieuwe beroepen.</p> <p>NB: deze inzichten zijn opgedaan n.a.v. een try-out van een eerdere versie van dit lessenpakket in een 4 havo en 5 vwo-klas.</p>	
<p>Benodigde tijd/lessen?</p>	<p><i>Stap 1 en 2 (instructie voor stap 3)</i></p>	<p>Les 1</p> <p>Introductie op het onderwerp, samenstelling van groepjes, het maken van de moodboard (stap 1 en 2) en instructie en kiezen van beroepen voor de grote opdracht (stap 3).</p> <p><i>Twee (mentor)lessen à 50 minuten.</i></p>
	<p><i>Stap 3.1 (buiten school)</i></p>	<p>Leerlingen gaan op pad, halen informatie op over een traditioneel en een nieuw beroep.</p>
	<p><i>Stap 3.2 (buiten school)</i></p>	<p>Uitwerken van de eindproducten (filmpje/animatie).</p>
	<p><i>Stap 3.3</i></p>	<p>Les 2</p> <p>Verwerking en met elkaar delen van de verkregen informatie middels het presenteren van de filmpjes/animaties.</p> <p><i>Eén (mentor)les à 50 minuten.</i></p>
	<p><i>Stap 4</i></p>	<p>Eindpresentatie aan ouders en medeleerlingen (van eventuele selectie) van de filmpjes (tijdens de informatieavond aan het begin van het jaar).</p>
<p>Lesdoelen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen maken concreet kennis met veranderende en nieuwe beroepen, mogelijkheden en richtingen om voor te kiezen; - De leerlingen begrijpen dat je met een bepaalde opleiding bepaalde kennis, vaardigheden en houdingen vergaart waardoor je inzetbaar bent in verschillende beroepen. - De leerlingen begrijpen dat je je talenten in verschillende beroepen kwijt kan en dat het erom gaat dat je jezelf toekomstbestendige vaardigheden eigen maakt, je je leven lang leert en daarmee ook binnen en tussen beroepen kan wisselen. - De leerlingen starten/gaan verder met hun keuzeproces en passen de opgedane inzichten toe ('Wat betekent dit voor mijn eigen keuzeproces?'). <p>NB. Deze lessenserie en bijbehorende opdrachten voorzien niet in het exploreren van mogelijke vervolgopleidingen. Het gaat hier om bewustwording dat bestaande beroepen zijn veranderd en aan verandering onderhevig blijven en dat er nieuwe beroepen bij zijn gekomen. Ook gaat het om de bewustwording dat een opleiding opleidt voor kennis, vaardigheden en houdingen en niet voor één specifiek beroep en dat het niet vanzelfsprekend is dat je voor de rest van je leven</p>	

	één beroep kiest, maar dat het vooral belangrijk is dat je je leven lang blijft ontwikkelen.
Begeleiding	De begeleider kan de leerprocessen begeleiden door langs de groepjes te lopen en in gesprek te gaan waar nodig. In de begeleiding is het belangrijk om de leerlingen (bovenstaande) inzichten zelf te laten ontdekken door kritische vragen te blijven stellen en veel concrete voorbeelden te geven (van werkzaamheden) van veranderende traditionele beroepen en nieuwe beroepen. Blijf hen positief stimuleren.
Assessment	Zelf te bepalen.
STAP 1 EN 2	
Materiaal tijdens les 1	<ul style="list-style-type: none"> - 1 computer per 2 leerlingen (indien mogelijk, is het handig om deze les in een computerlokaal te plannen). - Microsoft PowerPoint beschikbaar per 2 leerlingen. - Animatie ter introductie. - Werkinstructie voor leerlingen Introductie & Moodboard (stap 2) (x aantal leerlingen). Zie Bijlage 1. - Werkblad voor leerlingen Introductie & Moodboard (stap 2) (x aantal groepjes van 3 à 4). Zie Bijlage 2. - Werkinstructie voor leerlingen Interview & Product (stap 3) (x aantal leerlingen). Zie Bijlage 3.
Opzet van en instructie tijdens les 1	<p><i>Opstart (5 minuten).</i> Bespreek de opzet en het doel van de les.</p> <p><i>Introductie met het thema beroepen in transitie (15 minuten):</i> Laat de animatie zien. Bespreek de animatie.</p> <p>Uit de bespreking moet naar voren komen dat 'het niet is wat het lijkt':</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kijk eens naar bekende beroepen op een nieuwe plek, in een nieuwe rol uitgeoefend; - Kijk ook eens naar nieuwe beroepen. <p>Dus: Exploreer! Verken!</p> <p><i>Aan de slag: moodboard (35 minuten):</i> Deel de werkinstructie en werkopdracht introductie & moodboard uit (Bijlage 1 en 2).</p> <p>Leerlingen worden verdeeld in groepen van 4, waarbij 2 leerlingen kiezen voor een meer traditioneel beroep en 2 leerlingen voor een nieuw beroep. Maak zelf de groepen. Zorg ervoor dat de groepjes verschillende beroepen kiezen, zodat leerlingen met zoveel mogelijk beroepen in transitie kennismaken (zie voor inspiratie voor meer traditionele en nieuwe beroepen pagina 3). Vraag leerlingen een beroep te selecteren waar ze aan denken in termen van hun eigen loopbaan of wat relevant voor ze is.</p> <p>Allereerst worden de leerlingen gevraagd na te denken over het beroepsbeeld dat ze nu van de beroepen hebben (voorkennis activeren).</p> <p>Het doel van deze opdracht is drieledig:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bewustwording van de beelden die ze hebben bij bepaalde beroepen; 2. Het zetten van vraagtekens bij deze beelden door kritische beschouwing; 3. Het achterhalen (via internet) hoe het beroep aan het veranderen is. <p><i>Pauze (10 minuten).</i></p>

	<p>Tijdens de pauze moet ieder groepje zijn of haar PowerPoint slide (moodboard) klaarzetten.</p> <p><i>Pitches en bespreking (25 minuten).</i> De pitches maken kennisuitwisseling mogelijk. Het is belangrijk om hier gezamenlijk op te reflecteren: wat hebben we met elkaar ontdekt. Optioneel: laat iemand op een flipover meeschrijven, zodat alle inzichten expliciet worden gemaakt.</p> <p>Vraag telkens wat het beroepsbeeld was voordat de leerling/het groepje meer informatie ging opzoeken en hoe dat verschilt van de realiteit. Zijn er conclusies te trekken als we meerdere van dit soort beroepsbeelden delen? Mogelijke vragen om te stellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat dacht je eerst over dit beroep? - Wat heb je ontdekt? - Hoe verschilt dit? - Wat zou je voor dit beroep moeten kennen en kunnen? - Wat betekent dit voor je eigen keuzeprocess? <p><i>Instructie voor leerlingen m.b.t. stap 3 (10 minuten):</i> Zie hieronder.</p> <p><i>Afsluiting (5 minuten):</i> Check of de lesdoelen behaald zijn. Zorg ervoor dat de volgende punten inzichtelijk zijn voor iedere leerling:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Je kunt talenten kwijt in verschillende beroepen. Het gaat erom dat je jezelf toekomstbestendige vaardigheden eigen maakt, je je leven lang leert en daarmee ook binnen en tussen beroepen kan wisselen. 2. Met een bepaalde opleiding vergaar je bepaalde kennis, vaardigheden en houdingen, waardoor je inzetbaar bent in verschillende beroepen. <p>NB: Onze projectpartner, werkzaam bij het Technasium, gaf aan dat deze lessen de leerlingen 'hoop' en 'hulp' moeten geven. Sommige leerlingen weten echt niet welke opleiding ze moeten gaan kiezen. Ze blokkeren volledig, omdat ze niet weten waar te beginnen. Ze maken het ook te zwaar: 'ik moet nu kiezen en dan zeker weten dat ik een goede keuze maak, omdat ik daar de rest van mijn leven aan vast zit'. Dat klopt niet met de veranderende beroepen en met het feit dat het veel meer gaat om toekomstbestendige vaardigheden, dan het kiezen voor een beroep. Bovendien zijn er weinig mensen die een werkzaam leven lang hetzelfde blijven doen. "Our main message to every (pre)professional is to know yourself, and to explore and choose for the context or domain you want to make a contribution to, and in which role, instead of relying to job titles and job descriptions." (Sjoer, Slijper, Biemans en Jacobs, 2019, p.10). Kortom, het is belangrijk om deze onderliggende boodschap ook expliciet te maken.</p>
STAP 3	
Doel van de opdracht (stap 3)	<p>Voor de leerlingen: de veranderende beroepswerkelijkheid deel uit te laten maken van de keuzebegeleiding door het beroep beeldend verwoorden met behulp van een filmpje/animatie. Op deze manier kunnen abstracte beelden die jongeren hebben van beroepen meer gaan leven.</p> <p>Ook is het goed om de presentatie van de producten te geven in het bijzijn van de ouders, zodat zij ook meekrijgen dat beroepen in transitie zijn. Ouders zijn namelijk belangrijke <i>influencers</i> tijdens het keuzeprocess voor de vervolgopleiding van de scholier. Ook het zien van elkaars beelden kan inspireren en aanzetten tot een (loopbaan)dialog. Zo kan het presenteren van een eindproduct onderdeel zijn van een informatie avond voor (examen)leerlingen en hun ouders, bijvoorbeeld aan het begin van het eindexamenjaar, als de producten klaar zijn.</p>

<p>Instructie voor de opdracht (stap 3, tijdens les 1)</p>	<p>Bespreek het doel van de opdracht.</p> <p><i>Instructie voor leerlingen m.b.t. de interviewvragen:</i> Gebruik de beelden uit het moodboard (stap 2), deze dienen ter inspiratie en moeten helpen te achterhalen of die beelden kloppen. Uit de interviews moeten antwoorden op de volgende vragen naar voren komen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wat doet een (Vul beroep in) precies? Hoe ziet een werkdag eruit? 2. Wat moet je ervoor kennen/ kunnen? (opleiding, vaardigheden) 3. Wat is er leuk aan dat beroep? Waar ben je trots op? <p>Het is belangrijk de leerlingen met de vragenlijst op pad te laten gaan, zodat er enige sturing plaatsvindt in het gesprek. De leerlingen gaan echt op pad. Als het niet anders kan, kan het interview plaatsvinden via Skype.</p> <p>Deel de 'werkinstructie interview' uit (Bijlage 3).</p> <p><i>Instructie voor leerlingen m.b.t. het product:</i> Uit het interview komt naar voren welke boodschap je wilt overdragen aan je medeleerlingen en ouders. Deze boodschap breng je over door het te maken van een filmpje of animatie. Je maakt dit met behulp van je mobiele telefoon.</p> <p>Deel met de leerlingen de planning, zodat zij begrijpen dat ze eerst de informatie gaan verzamelen, deze groep dan weer bij elkaar komt om de informatie te delen, alvorens het eindproduct te maken.</p> <p>Het eindproduct wordt gepresenteerd voor de ouders en medeleerlingen. Eventueel moet er een selectie worden gemaakt van de filmpjes/animaties die worden getoond. Tip: integreer dit bijv. in de jaarlijkse avonden die aan het begin van het schooljaar worden georganiseerd voor eindexamenkandidaten en hun ouders.</p>
<p>Materiaal tijdens les 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De producten van de groepjes (conceptversies); - Beamer/bord.
<p>Opzet van en instructie tijdens les 2</p>	<p><i>Opstart (5 minuten).</i> Bespreek de opzet en het doel van de les.</p> <p>Doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Met elkaar meekijken, zodat er eventueel nog geschaafd kan worden aan de conceptversies van de producten. - Kennisdeling; informatie over al die beroepen ophalen (en de link leggen naar je eigen keuzeprocesses). <p><i>Showcase producten (40 minuten).</i> Leerlingen laten hun producten zien en geven korte presentatie van de door hen opgedane inzichten. Er is ruimte om peerfeedback te geven. Er wordt middels een plenaire bespreking expliciet gemaakt wat de 'overkoepelende' inzichten zijn. De koppeling wordt gemaakt met het eigen keuzeprocesses.</p> <p><i>Afsluiting (5 minuten).</i> Check of de lesdoelen zijn behaald.</p>

NB. Naar eigen inzicht kunnen de lessen over veranderende traditionele beroepen en over nieuwe beroepen apart gegeven worden.